

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

«29» травня 2026 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Олег МАРЕНКОВ

«28» травня 2026 р.

ПРОГРАМА

ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ

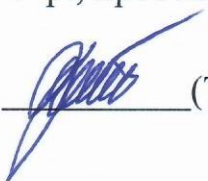
для здобуття ступеня доктора філософії

на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста) з іншої галузі

за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
освітньо-наукова програма Економіка

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету економіки
від «11» травня 2026 р.; протокол № 11

Голова вченої ради (Тетяна ГРИНЬКО)

Дніпро-2026

Програма додаткового вступного іспиту для конкурсного відбору вступників до аспірантури для здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії (PhD) за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини, освітньо-наукова програма Економіка (на основі магістерського освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)) Дніпро: ДНУ, 2026 р.

Розробники:

1. Гринько Тетяна Валеріївна, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки;
2. Іванов Роман Вячеславович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічного моделювання, обліку та статистики;
3. Тростянська Карина Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічного моделювання, обліку та статистики

Програма ухвалена на засіданні кафедри економічного моделювання, обліку та статистики від «22» квітня 2026 р., протокол № 9

Завідувач кафедри

Наталія НЕБАБА

та на засіданні НМР факультету економіки від «1» травня 2026 р., протокол №10

Голова НМР

Оксана ЛЕВКОВИЧ

ВСТУП

Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара здійснюється на підставі структурованої освітньо-наукової програми, спрямованої на розвиток компетенцій здобувачів і формування фахівців освітньо-наукового та наукового рівнів вищої освіти.

Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини передбачає набуття аспірантом таких компетентностей, визначених стандартом вищої освіти:

- Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;
- Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей;
- Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності;
- Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції;
- Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

Додатковий вступний іспит за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини є елементом вступних випробувань до аспірантури для осіб, які вступають для здобуття ступеня доктора філософії до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їхньому дипломі.

1. ЗМІСТ РОЗДІЛІВ ТА ТЕМ ДИСЦИПЛІН

Розділ 1. Мікроекономіка

Тема 1. Підприємство як суб'єкт суспільного виробництва та ринкової економіки

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин. Форми організаційні підприємства. Підприємство як закупівельна система, товаровиробник та продавець.

Продукція підприємства та її форми. Сукупний, середній та граничний продукт. Складові вартості продукції, її залежність від галузевих особливостей.

Капітал підприємства і його оборот.

Теорії та види прибутку. Функції прибутку.

Витрати виробництва і ціна. Валовий дохід підприємства. Трактовки валового доходу. Податки та платежі з доходів підприємства.

Основні моделі ринку (чиста конкуренція, чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія).

Тема 2. Споживча поведінка

Корисність в економічній теорії, її види та проблеми її виміру. Теорія граничної корисності. Утилітаризм. Кардинальна та ординальна корисність. Загальна, середня та гранична корисність.

Теорія байдужості (індиферентності). Аналіз кривих індиферентності. Бюджетне обмеження і способи його виразу. Бюджет та поведінка споживача на ринку. Бюджетна пряма. Зміни в номінальному доході та переміщення бюджетної прямої. Зміни в цінах та переміщення бюджетної прямої. Рівновага споживача в теорії індиферентності: графічна та алгебраїчна інтерпретація.

Теорія попиту, еластичність попиту.

Розділ 2. Макроекономіка

Тема 3. Основні макроекономічні показники

Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва, загальний рівень цін, зайнятість. Валовий випуск. Проміжне споживання. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП: виробничий, розподільчий, кінцевого використання. Характерні ознаки ВВП. Визначення кінцевої і проміжної продукції, доданої вартості. Подвійний рахунок та його виключення. Динаміка ВВП в Україні. Валовий національний дохід. (ВНД). Співвідношення ВВП і ВНД. Номінальний та реальний ВВП. Темп росту та темп приросту реального ВВП.

Тема 4. Макроекономічна нестабільність та економічне зростання

Зайнятість і безробіття. Повна зайнятість та виробничий потенціал і ефективність виробництва. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Види безробіття.

Інфляція. Види інфляції. Інфляція попиту та інфляція затрат. Дефляція та стагфляція.

Умови економічної рівноваги. Сукупний попит. Фактори сукупного попиту. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Теорії економічного зростання.

Розділ 3. Економіко-математичне моделювання

Тема 5. Моделювання, оптимізація та статистичний аналіз

Лінійні моделі економіки. Застосування балансових моделей для розв'язання економічних задач. Динамічні оптимізаційні моделі управління основними макроекономічними показниками. Оптимізація фонду споживання. Згладжування в задачах оптимізації фонду споживання.

Оптимізація норми виробничого накопичування на основі моделі Харрода-Домара. Модель Солоу. Режим збалансованого зростання. Перехідний режим в моделі Солоу. Золоте правило споживання.

Лінійна алгебра (матриці, вектори, визначники). Диференційне та інтегральне числення.

Пряма і двоїста задача лінійного програмування. Теореми двоїстості, їх економічний зміст та використання в економічному аналізі. Транспортна задача лінійної оптимізації.

Динамічне програмування. Принцип оптимальності Беллмана та його застосування для розв'язання економічних задач. Моделі та методи сіткової оптимізації. Сутність задачі планування і управління складними комплексами робіт. Області її застосування. Побудова сіткового графіка виконання комплексу робіт. Впорядкування подій і робіт в сітьовому графіку ресурсів. Сітьове планування. Сітьове планування в умовах невизначеності.

Прийняття рішень в умовах невизначеності. Основи теорії гри. Матрична гра. Багатокритеріальні задачі.

Задачі теорії масового обслуговування в економіці. Основні елементи СМО. Класифікація та оптимізація роботи СМО.

Випадкові величини, розподіли ймовірностей.

Поняття про середні величини. Степеневі середні. Середня арифметична проста та зважена. Медіана, її суть.

Поняття варіації та її значення. Види варіації. Показники варіації (розмах варіації, середнє лінійне відхилення, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнти варіації). Дисперсія, властивості дисперсії. Правило додавання дисперсій. Правило трьох сигм. Нормальний розподіл і його характеристики.

Розділ 4. Інформаційні системи і технології в економіці

Тема 6. Інформаційні системи і технології в економіці

Програмні продукти для роботи з електронними таблицями та текстом. Системи табличного оброблення даних. MS Excel: загальна характеристика і функціональні можливості. Системи управління БД. СУБД MS Access і її основні можливості. Ресурси мережі Інтернет. Безпека в Інтернет. Інформаційні системи та їхня роль в управлінні економічними об'єктами. Роль і місце інформаційних систем в економіці.

2. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильченко К. Г. Розширення можливостей моделювання економічних процесів з використанням сучасного програмного забезпечення/ Васильченко К. Г., Листопад Н. Д.// Науковий вісник ОДУ. – 2022. - №3-3. –С.17-21.
2. Гарматій Н.М. Класичні та сучасні моделі економіки: навч. Посібник/ Гарматій Н.М., Мартиняк І.О., Ціх Г.В. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2023. 300с.
3. Григорків В.С. Моделювання економіки: практикум/ Григорків В.С., Григорків М.В. - Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 208 с.
4. Дзямулич М. Вплив сучасних інформаційних систем і технологій на формування цифрової економіки/ Дзямулич, М.// Економічний форум, 2020, 1(2), 3-8.
5. Макарова М.В. Економічна інформатика / М.В. Макарова, С.В. Гаркуша, Т.М. Білоусько, О.В. Гаркуша. – Суми : Університетська книга, 2017. – 480 с.
6. Дослідження операцій: навчальний посібник / В. М. Малкіна, О. Г. Зінов'єва, М.Ю. Мірошніченко. – Мелітополь: Люкс, 2020. – 201 с.
7. Зайченко Ю. П. Дослідження операцій/ Зайченко Ю. П. . – Київ:Видавничий Дім «Слово», 2006. – 816 с.
8. Лавріненко Н.М. Основи економіко-математичного моделювання/ Лавріненко Н.М., Латинін С.М., Фортуна В.В. – К.: Вища освіта, 2021. – 540 с.
9. Лагутін В.Д. Економічна теорія / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. — 608 с.
- 10.Мельникова О.П. Економічна інформатика / О.П. Мельникова. – К.: Центр учб. л-ри, 2016. – 424 с
- 11.Муравський В. Облік та кібербезпека : монографія/ В. Муравський. – Тернопіль : ЗУНУ. 2023. 200 с.
- 12.Основи статистичного моделювання / за загальною редакцією С.В. Чугасєвської, Н.В. Ковтун. Житомир: Видавництво ПП "Рута", 2022. 604 с.
- 13.Панчишин С. Макроекономіка/ Панчишин С. – К.: Апріорі, 2022. 524 с.
- 14.Пирожков С.І. Статистика / С. І. Пирожков, В. В. Рязанцева, Р. М. Моторичта ін. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. — 328 с.
- 15.Райнерт Е.С. Як багаті країни забагатіли і чому бідні країн залишаються

- бідними/ Райнерт Е.С. – . К.: Наш формат, 2021. 444 с.
- 16.Самотоєнкова О. В. Економічна статистика/ Самотоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О. — Одеса : ФОПГуляєва В. М., 2020. — 276 с.
- 17.Шумпетер И. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу/ Шумпетер И. – К.: Видавництво Видавничий дім "КиєвоМогилянська академія", 2011. 244 с.
- 18.Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
- 19.Alhadeff D. A. Microeconomics and human behavior: Toward a new synthesis of economics and psychology/ Alhadeff D. A. – Univ of California Press, 2024.
- 20.Browning E. K. Microeconomics: Theory and applications/ Browning E. K., Zupan M. A. – John Wiley & Sons, 2020.
- 21.Champ B. Modeling monetary economies/ Champ B., Freeman S., Haslag J. – H. Cambridge University Press, 2022
- 22.Frank R. Microeconomics and Behaviour/ Frank R., Cartwright E. – McGraw Hill, 2025.
- 23.Hillier F. S. Introduction to operations research/ Hillier F. S., Lieberman, G. J.. – McGraw-Hill, 2015.
- 24.Mitchell W. Macroeconomics/ Mitchell W., Wray L. R., Watts M. - Bloomsbury Publishing, 2019.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДЕЙ

Екзаменаційний білет складається з 50 тестових завдань закритого типу з однією правильною відповіддю, які формуються за темами розділів та оцінюються наступним чином:

РОЗДІЛ	КІЛЬКІСТЬ ПИТАНЬ	Кількість балів за правильну відповідь	Загальна кількість балів
Розділ 1	10	4	$10 \times 4 = 40$
Розділ 2	10	4	$10 \times 4 = 40$
Розділ 3	20	4	$20 \times 4 = 80$
Розділ 4	10	4	$10 \times 4 = 40$
			200

Загальні критерії оцінювання

180-200 балів. Вступник демонструє відмінне знання програмного матеріалу з усіх розділів, вільно орієнтується в основних концепціях економіки, глибоко розуміє взаємозв'язки між різними аспектами економічної діяльності, здатний до системного аналізу управлінських проблем.

164-179 балів. Вступник має добрі знання з усіх розділів програми, впевнено володіє основними принципами та методами економіки, може застосовувати теоретичні знання для аналізу управлінських ситуацій.

150-163 балів. Вступник засвоїв програмний матеріал на достатньому рівні, знає основні економічних досліджень, може ідентифікувати основні економічні проблеми.

128-149 балів. Вступник має задовільні знання програмного матеріалу, знає базові поняття та категорії економіки але потребує поглиблення знань у окремих питаннях.

120-127 балів. Вступник засвоїв мінімально необхідний обсяг програмного матеріалу, знає найбільш загальні поняття з економіки, має базові уявлення про економічні процеси, але знання носять фрагментарний характер.

0-119 балів. Вступник не засвоїв програмний матеріал на необхідному рівні, не володіє базовими знаннями з економіки, необхідними для навчання в аспірантурі, має істотні прогалини в розумінні основних концепцій та методів.